

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs I. Vtrum in Deo sint aliquæ relationes reales. articulo 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

ad extra: productio verò in diuinis est per emanationem ad intra, quæ licet non sit ipsamet operatio ad intra, quæ est intelligere & velle, eò quòd in diuinis productio non sit vera actio, sed respectus eius, à quo alius, est tamen coniuncta cum operatione ad intra, eamque supponit, & quodam modo includit, vt explicatum est: quare non est necesse, vt quemadmodum productiones, quibus quædam substantiæ creatæ producuntur ab aliis, non sunt per intellectum & voluntatem, ita etiam productiones, quibus quædam personæ diuinæ producuntur ab aliis, per eas potentias non sint. Ad minorem etiam dicendum est, productiones, quibus quædam res creatæ res alias producunt, non esse immediatè à natura, hoc est, à substantia rei agentis, sed esse mediantibus potentiis variis pro diuersitate productionum, ac effectuum. Quòd si nomine naturæ intelligat Durandus principium non liberum, dicendum est processiones diuinæ non esse per intellectum & voluntatè, quatenus sunt facultates liberæ, sed quatenus sunt naturales: neque enim per eiusmodi processiones vllam libertatem habet Deus.

Ad tertium.

Eodem modo respondendum est ad tertium argumentum, in primis maiorem esse falsam, quando productiones non emanant per eandem, sed per diuersas facultates: quæ autem ab hominibus producuntur per generationem, non proficiuntur ab intellectu & voluntate, sed à vi generatrice, quæ est in homine facultas distincta: emanationes verò personarum diuinarum sunt per intellectum & voluntatem, sicut ostensum est. Quòd ad minorem verò attinet, dicendum est, in homine productionem substantiarum, licet non sit ab intellectu & voluntate, non tamen esse immediatè à natura, hoc est, à substantiâ, sed mediante vi generandi, aliæ verò productiones procedunt ab homine per varias potentias, & quædam per intellectum & voluntatem, etiâ vt facultates liberæ sunt: personæ verò diuinæ, licet producantur per intellectum & voluntatem, non tamen vt sunt in Deo facultates liberæ, sed vt sunt naturales.

QVÆSTIO XXVIII.

De relationibus diuinis.

ARTICVLVS I.

Virum in Deo sint aliqua relationes reales.

Relationes originis in Deo esse reales.

PROCESSIONES disputat secundo loco D. Thomas de relationibus diuinis. Conclusio affirmat, estque de fide. Probatur quoniam in Deo sunt tres personæ realiter distinctæ: & distinguuntur per relationes: ergo relationes illæ sunt reales. Consequentia est euidens, quoniam si essent relationes rationis, sanè personæ non distinguerentur per eas realiter. Maior multis testimoniis ostensa est esse de fide artic. i. quæst. præced. Minor verò probatur, ex Concilio Lateranensi, cap. *Firmiter*, de summa Trinitate & fide Catholica, vbi dicitur: *Hæc sancta Trinitas secundum communem essentiam indiuidua, & secundum personales proprietates discreta*: per personales autem proprietates relationes intelligit Concilium. Pater namque & Filius in reliquis conueniunt, præterquam in relationibus paternitatis & filiationis, quæ sunt proprietates earum personales. Secundo, ex Concilio Toletano II. in confessione

A fidei, vbi ita habetur: *In rebus personarum nominibus, Pater ad Filium, Filius ad Patrem, Spiritus sanctus ad utrosque referitur: quæ cum relatiuè tres personæ dicantur, vna tamen naturalis substantia creditur. Et infra: In relatione personarum numerus cernitur: in diuinitatis verò substantiâ, quid numeratum sit non comprehenditur.* Sophronius quoque in epistola eruditissima, quæ habetur in 6. Synodo actione 11. & à toto Concilio tamquam orthodoxa approbatur actione 13. latè docet, tres personas diuinas esse vnum in essentia: distinguuntur verò inter se realiter proprietatibus personalibus, quibus ad inuicem se respiciunt. In Concilio etiam Florentino sess. 8. post medium, etiam docetur, proprietates personales relatiuas esse, & per eas personas inter se realiter distinguuntur.

Secundo probatur eadem conclusio ratione D. Thomæ in argumento, sed contra. Deus realiter est Pater, & realiter est Filius: sed est Pater à paternitate, & filius à filiatione: ergo paternitas & filiatio relationes reales sunt in diuinis.

Quòd si quis aduersus hanc rationem obiicit, Eodem modo posse probari relationem dominij, quæ est in Deo comparatione creaturarum, esse respectum realem, quod tamen constat esse falsum, conficiatque hoc simile argumentum. Deus realiter est Dominus creaturarum: est autem Dominus à relatione dominij: ergo relatio dominij est in Deo relatio realis. Dicendum est, vt quæst. 13. artic. 7. dicebamus, Deum dici realiter dominum, tam quoad fundamentum, quàm quoad rationem fundandi eam relationem, quæ quidem ratio fundandi est vera actio realis, quæ Deus realiter attingit creaturas non verò quoad relationem ipsam, quæ in Deo est rationis: at verò dici realiter Patrem, quoad relationem ipsam paternitatis, per quam constituitur in esse Patris, & non quoad aliquid aliud: quòd fit, vt in re proposita optimè sequatur, relationem paternitatis esse relationem realem.

Tertiò argumentatur D. Thomas in corpore articuli in hunc modum. Relationes, quæ sunt inter res eiusdem naturæ: quarum vna procedit ab aliâ, non sunt rationis, sed reales: atqui diuinæ relationes, vt paternitas & filiatio, sunt inter personas eiusdem numero naturæ, quarum vna procedit ab aliâ: ergo sunt relationes reales.

Circa id, quod ait D. Thomas, in solis relatis reperiri aliqua secundum rationem, & non in aliis generibus, aduertendum est, non intendere in genere prædicamentali relatorum reperiri relata aliqua rationis: constat namque genus illud esse ens reale: sed eius eam esse mentem, vt vclij, modum proprium generis illius prædicamenti, in quo à cæteris prædicamentis distinguitur, & qui in eo consistit, vt eius esse sit aliud, esse communem relatis realibus & rationis: non tamen vniocè, sed analogicè: quippe cum idem modus communis in relatis realibus sit essentialiter ens reale, verumque accidens reale, in relatis verò rationis ens rationis: ens autem reale & rationis conuenit nequeunt in aliquo vniocè vtrique essentiali. Quod itaque vult Diuus Thomas, est, modum proprium relatiuorum, nempe esse ad aliud, si sumatur, non vniocè ac presè, vt est quid reale, sed analogicè & latè, completi sinu suo relatiua realia & rationis: modum verò aliorum prædicamentorum, neque eo modo comparati fecum entia rationis: eò quòd eiusmodi modis subire rationem entis rationis repugnet. Fortè tamen doctrina hæc D. Thomæ non est vniuersim vera. Numerus namque Angelorum non est quantitas realis, sed rationis: numerus etiam

conorunt,

onorum, quoniam eodem numero tono ab arte musica considerantur, non est quantitas realis. Haec tamen & alia, quae hoc loco à Caietano, & aliis disputantur, breuitatis gratia, & quia eorum examen ad dialecticum, philosophum, aut metaphysicum potius, quam ad Theologum spectat, omitto.

ARTICVLVS II.

Virum relatio in Deo sit idem, quod sua essentia.

DISPVATIO I.

Gilberti error.

PRIMO loco refert D. Thomas errorem Gilberti Pictaenensis Episcopi, quem retractauit postea in Concilio Rhemensis, non quidem illo, quod fuit sub Leone tertio celebratum, contineturque in secundo tomo Conciliorum, sed in alio temporibus Bernardi sub Eugenio tertio, cuius idem Bernardus sermone 80. super Cantica meminit. Error Gilberti fuit, quod asseruerit relationes diuinas esse assistentes, & quasi extrinsecus affixas essentiae, sic nimirum, ut non essent idem cum ea, sed ab ea distinctae, eidem assistentes, & coniunctae. Radicem huius erroris, ait Diuus Thomas, fuisse, quod Gilbertus in relationibus creatis praedicamenti relationis considerauit proprium dumtaxat eorum modum, in quo à ceteris praedicamentis distinguuntur, nempe esse ad aliud, non vero considerauit id, quod commune est omnibus praedicamentis accidentium, esse videlicet in subiecto, quod quidem coniunctum, intrinsecumque est modo proprio relationum. Ita enim relatio ad praedicamentum spectans habitudo est vnus ad aliud, ut cum accidens sit, de intrinseca ratione illius sit, inesse ei, cuius est habitudo. Solum ergo attendens Gilbertus ad modum proprium relationum asseruit, nullam, siue increatam relationem, ita esse in eo, quod formaliter referre faciat ad aliud, quasi illi inlit, aut cum eo idem sit: sed dumtaxat illi assistere.

Prima conclusio D. Th. Relatio in Deo est idem cum diuina essentia.

Relato hoc errore, duas statuit D. Thomas conclusiones. Prima est, Relationes diuinae sunt re ipsa idem cum diuina essentia. Est de fide: ut constat, non solum ex Concilio Rhemensis, in quo error Gilberti damnatus est, sed etiam ex Concilio Lateranensi 2. sub Innocentio 3. cap. Firmiter, & capite Damiani in us, de summa Trinitate & fide Catholica. Si namque in Deo relationes essent realiter ab essentia diuersae, foret, utique quaternitas rerum in Deo, trium videlicet relationum, inter quas reperiretur discrimen reale, & essentiae simili discrimine à relationibus diuersae: contra id quod capite Damiani, definitur. Item, essentia diuina non esset simplex omnino: iam enim compositionem cum relationibus efficeret in constituendis personis diuinis, contra decretum cap. Firmiter citati. Probat Diuus Thomas conclusionem in argumento sed contra, quoniam res omnis, quae non est diuina essentia, est creatura: quare si relationes, quae re ipsa sunt in Deo, non essent diuina essentia, essent creaturae, ac proinde tribuendus eis non esset cultus laetiae, contra id, quod in praefatio Trinitatis canitur, et in personis proprietatis, & in maiestate adoretur aequalitas. In corpore vero articuli eam probat, quia quod in rebus creatis habet esse accidentis, translatum ad Deum habet esse substantiae: eo quod in Deo, propter omnimodam simplicitatem, nullum sit accidens: quare relationes diuinae non sunt accidentia.

Molina in D. Thom.

A sed habent esse substantiale diuinae essentiae, suntque idem cum ea.

Secunda conclusio, Relatio in Deo ratione distinguitur ab essentia. Hanc probat D. Thomas, quoniam in relatione diuina importatur respectus ad terminum, non verò in diuina essentia.

Secunda concl.

DISPVATIO II.

Virum attributa diuina ex naturae rei distinguantur inter se, & à diuina essentia.

B

Licet Diuus Thomas in hoc articulo solum de modo distinctionis, accidentitatis relationum diuinarum cum diuina essentia disputet, oportet tamen erit, examinemus quanta sit identitas, distinctioque rationum omnium realium, quae sunt formaliter in Deo. Ut verò ab absolutis incipiamus, ex dictis q. 4. art. 2. disp. 2. si iungas eas, quae ad calcem art. vltimi quaestionis 2. diximus, est manifestum, eiusmodi rationes reales absolutas, quae formaliter sunt in Deo, non esse aliud, quam perfectiones simpliciter, de quibus locis citatis dictum est, quaeque attributa diuina dici consueuerunt. Quia verò, sicut ad finem articuli vltimi citati, ostendimus, de perfectionibus eiusmodi formare non possumus in hac vita conceptum absolutum incomplezum, qui sit ipsarum proprius, sed eum tantum, qui communis etiam sit similibus perfectionibus creatis, inde est, ut nomina, quibus illas sine admixtione alterius conceptus connotatiui alicuius negationis, aut cuiusuis alterius significare consueuimus, esse soleant analoga, Deo & creaturis communia: sic habent scientia, intellectus, voluntas, &c.

C

Dixi, esse soleant analoga, communia Deo, & creaturis: quia, ut q. 13. art. 1. disp. 2. ostensum est, ea, quae concipere non possumus conceptu illis proprio, quin sit complexus, admiscens conceptum connotatiuum, significare possumus nomine proprio, quod significet rem illam, quoad id, quod est in se, quin aliud quippiam misceatur, iuxta modum, quo ostendimus vocabulum Deus, & Deitas, significare naturam ipsam diuinam, quoad rationem absolutam singularem, quam in se habet, & quam esse scimus, licet nesciamus, in hac vita quid, & quae in se ipsa sit. Haud secus si vox, aeternitas, imposita sit ad significandam durationem diuinam singularem, quam nos concipimus & explicamus per hanc orationem, duratio vtriusque infinita ac indiuisibilis, erit nomen significans sine admixtione alterius rei perfectionem simpliciter singularem, quam Deus habet. Idem dic de vocabulo, omnipotentia, si nomen sit composita figura incomplexe significans potentiam diuinam in singulari, sine admixtione aliqua. Quod sit, ut perfectiones simpliciter, quae sunt in Deo, licet à nobis concipi non possint in hac vita conceptu incomplexe absoluto ipsi proprio, significari tamen possint, tum nomine analogo, cuius ambitu, & ipsa, & similes perfectiones creatae comprehendantur, tum etiam nomine singulari proprio.

F

Ut ad calcem articuli vltimi citati dictum est, quamuis vnaquaque perfectio simpliciter appellari possit attributum diuinum, interdum tamen attributum diuinum sumitur pressius, pro solis illis perfectionibus simpliciter, quae tamquam affectioes substantiae & essentiae diuinae à nobis concipiuntur, tales sunt intellectus, voluntas, scientia, potentia, &c. id quod innuit Damascenus 1. lib.

Attributa quibus conceptibus & nominibus concipiuntur à nobis, & significentur in hac vita.

Attributum diuini biformis sumitur.